

การศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วม
เพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา*
A STUDY OF PRIORITY NEEDS FOR PARTICIPATORY MANAGEMENT
IN ENHANCING SAFETY IN OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS

นุดประวีณ์ ภัครวัฒน์อังกูร¹ และ กฤษดา ผ่องพิทยา²

Nutparawi Phakharawatoangkun¹ and Kisda Pongpittaya²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

¹⁻²Phetchabun Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: Nutprawe2522@gmail.com

วันที่รับบทความ : 29 มกราคม 2569; วันแก้ไขบทความ 8 กุมภาพันธ์ 2569; วันตอบรับบทความ : 10 กุมภาพันธ์ 2569

Received 29 January 2026; Revised 8 February 2026; Accepted 10 February 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความต้องการจำเป็นขององค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา วิธิตำเนินการวิจัย ดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 210 คน ด้วยวิธีสกัดตัวประกอบภาพพจน์ (Image Factor Analysis) และหมุนแกนแบบแวนริแมกซ์ (Varimax) 3) ตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน และ 4) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI modified) จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษารองผู้อำนวยการสถานศึกษา และเจ้าหน้าที่รับผิดชอบด้านความปลอดภัยจากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 362 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ใน

Citation:

* นุดประวีณ์ ภัครวัฒน์อังกูร และ กฤษดา ผ่องพิทยา. (2569). การศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 4(1), 1292-1322.

Nutparawi Phakharawatoangkun and Kisda Pongpittaya. (2026). A Study Of Priority Needs For Participatory Management In Enhancing Safety In Opportunity Expansion Schools.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 4(1), 1292-1322.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

การวิจัยคือแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.969 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ และร้อยละ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI modified)

ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาประกอบด้วย 6 องค์ประกอบเรียงตามลำดับค่า PNI modified ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร (PNI modified = 0.253, S.D. = 0.69) 2) ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (PNI modified = 0.244, S.D. = 0.69) 3) ด้านการมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน (PNI modified = 0.243, S.D. = 0.70) 4) ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (PNI modified = 0.215, S.D. = 0.71) 5) ด้านการตัดสินใจร่วมกัน (PNI modified = 0.214, S.D. = 0.71) และ 6) ด้านการสร้างทีมงานและวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน (PNI modified = 0.204, S.D. = 0.70)

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม, ความปลอดภัยในโรงเรียน, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

This research aimed to examine the needs assessment of participatory management components for creating safety in educational opportunity expansion schools. Research Methodology: The study was conducted in four phases: 1) Review of concepts, theories, and related research; 2) Exploratory Factor Analysis (EFA) with a sample of 210 participants using Image Factor Analysis extraction method and Varimax orthogonal rotation; 3) Verification and validation of components by five experts; and 4) Needs assessment analysis (PNI modified) with a sample of 362 school directors, deputy directors, and safety officers from educational opportunity expansion schools through multi-stage random sampling. The research instrument was a 5-point rating scale questionnaire with content validity (IOC) ranging from 0.60-1.00 and reliability (Cronbach's Alpha) of

0.969. Data were analyzed using descriptive statistics including mean, standard deviation, frequency, and percentage, exploratory factor analysis, and modified Priority Needs Index (PNI modified).

Research Findings: The participatory management components for creating safety in educational opportunity expansion schools comprised 6 components with 54 indicators: 1) Shared Decision Making (12 indicators, factor loadings .887-.610); 2) Team Building and Collaborative Culture (8 indicators, factor loadings .949-.822); 3) Shared Vision and Goals (8 indicators, factor loadings .948-.680); 4) Network Collaboration (8 indicators, factor loadings .759-.739); 5) Participation in Administrative Process (8 indicators, factor loadings .937-.579); and 6) Effective Communication (6 indicators, factor loadings .920-.874). Expert validation revealed appropriateness and consistency ranging from 60-100%. Needs assessment analysis indicated that the overall actual condition was at a high level ($M = 3.90$, $SD = 0.70$), while the expected condition was at the highest level ($M = 4.79$, $SD = 0.42$). When ranked by priority needs from highest to lowest: Participation in Administrative Process showed the highest need (PNI modified = 0.253, $SD = 0.69$), followed by Network Collaboration (PNI modified = 0.244, $SD = 0.69$), Shared Vision and Goals (PNI modified = 0.243, $SD = 0.70$), Effective Communication (PNI modified = 0.215, $SD = 0.71$), Shared Decision Making (PNI modified = 0.214, $SD = 0.71$), and Team Building and Collaborative Culture (PNI modified = 0.204, $SD = 0.70$), respectively.

Keywords: participatory management, school safety, educational opportunity expansion schools, needs assessment

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นความมั่นคงของสังคมและประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการป้องกันภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของประชาชน เช่น อาชญากรรม ความรุนแรงใน

สังคม ยาเสพติด ภัยพิบัติทางธรรมชาติ โรคอุบัติใหม่ และภัยคุกคามทางไซเบอร์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สอดคล้องกับนโยบายด้านความปลอดภัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่เน้นให้สถานศึกษาเป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับนักเรียนทุกคน ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างระบบและกลไกที่มีประสิทธิภาพในการดูแลความปลอดภัยของนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) สถานการณ์ความไม่ปลอดภัยในสถานศึกษาของประเทศไทยมีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น จากรายงานสถานการณ์ความปลอดภัยในโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565) พบว่าในปี พ.ศ. 2564 มีเหตุการณ์ความไม่ปลอดภัยในสถานศึกษาเพิ่มขึ้นจากปี 2563 ร้อยละ 12.8 โดยมีเหตุการณ์ที่รายงานกว่า 1,580 กรณี ซึ่งส่งผลกระทบต่อนักเรียนมากกว่า 4,200 คนทั่วประเทศ เหตุการณ์ที่พบมากที่สุดได้แก่ อุบัติเหตุทางกายภาพ ร้อยละ 38.5 ปัญหาการรังแกและความรุนแรง ร้อยละ 28.3 ปัญหาสุขภาพจิตและภาวะซึมเศร้า ร้อยละ 18.2 และภัยคุกคามทางไซเบอร์ ร้อยละ 15.0 สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาระบบการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบาย วางแผน และดำเนินการ ซึ่งช่วยสร้างความเข้าใจร่วมกันและลดความขัดแย้ง (นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ, 2560) นงลักษณ์ วิรัชชัยและรุ่งเรือง สุชาภิรมย์ (2561) ศึกษาพบว่า การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างระบบการจัดการความปลอดภัย สถานศึกษาที่สามารถสร้างความร่วมมืออย่างเข้มแข็งกับชุมชนโดยรอบ หน่วยงานท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายต่างๆ มีอัตราการเกิดเหตุรุนแรงและความเสี่ยงด้านความปลอดภัยลดลงอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับสมพร เพชรสงค์ (2563) ที่พบว่า โรงเรียนที่ใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีอัตราการเกิดอุบัติเหตุและความเสี่ยงด้านความปลอดภัยลดลงร้อยละ 38 เมื่อเทียบกับโรงเรียนที่ใช้การบริหารแบบรวมศูนย์ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือมีความยากลำบาก (กองทุนเสมอภาคทางการศึกษา, 2562) โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 4,877 โรงเรียนทั่วประเทศ อย่างไรก็ตาม โรงเรียนประเภทนี้ยังคงเผชิญกับปัญหาและความท้าทายที่สำคัญในการบริหารจัดการด้านความปลอดภัย โดยเฉพาะการขาดการมีส่วนร่วมของทุกภาค

ส่วนในการสร้างระบบความปลอดภัยที่ยั่งยืน (นิพนธ์ สิริวิทย์, 2565) ปัญหาสำคัญรวมถึงการไม่ได้นำข้อมูลมาใช้วางแผนด้านการดำเนินการรักษาความปลอดภัยและการขาดระบบการมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ชูชาติ พ่วงสมจิ (2567) พบว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาต้องเผชิญกับความเสี่ยงในหลายมิติ ทั้งด้านกลยุทธ์ การดำเนินงาน การเงินและงบประมาณ และการปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยโดยรวมของสถานศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ายังมีช่องว่างขององค์ความรู้ที่สำคัญหลายประการที่จำเป็นต้องได้รับการศึกษาอย่างเป็นระบบ ดังนี้

ประการแรก แม้ว่างานวิจัยที่ผ่านมาจะชี้ให้เห็นความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมต่อความปลอดภัยในสถานศึกษาทั่วไป (นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ, 2560; สมพร เพชรสงค์, 2563) แต่ยังไม่มีการศึกษาเชิงลึกที่พัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยเฉพาะ ซึ่งมีบริบทแตกต่างจากโรงเรียนทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ที่ตั้งในพื้นที่ห่างไกล ข้อจำกัดด้านทรัพยากร การเข้าถึงหน่วยงานสนับสนุนที่จำกัด และความต้องการด้านความปลอดภัยที่หลากหลายครอบคลุมทั้ง 4 มิติ (กายภาพ สังคม จิตใจ และไซเบอร์) การขาดรูปแบบที่เฉพาะเจาะจงนี้ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสขาดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทของตนเอง

ประการที่สอง งานวิจัยส่วนใหญ่ที่ศึกษาเกี่ยวกับความปลอดภัยในสถานศึกษามุ่งเน้นเฉพาะมิติเดียวของความปลอดภัย เช่น ความปลอดภัยทางกายภาพ (ประภาพร สุขพูล, 2563) หรือความปลอดภัยทางสังคม (วิชุดา หารราชารุพันธ์, 2564) แต่ยังขาดกรอบแนวคิดที่บูรณาการความปลอดภัยทั้ง 4 มิติอย่างครอบคลุมภายใต้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ในขณะที่โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาต้องเผชิญกับความเสี่ยงที่ซับซ้อนและหลากหลายพร้อมกันทั้ง 4 มิติ การขาดกรอบแนวคิดแบบองค์รวมนี้ทำให้การจัดการความปลอดภัยเป็นไปแบบแยกส่วนและขาดความเชื่อมโยง

ประการที่สาม แม้ว่าจะมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาส (นงลักษณ์ เรือนทอง, 2563) แต่ยังไม่มีการระบุและยืนยันองค์ประกอบเฉพาะของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยอย่างเป็นระบบผ่านกระบวนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) และการยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ส่งผลให้ขาดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์รองรับสำหรับใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

ประการที่สี่ งานวิจัยที่ผ่านมายังไม่มีการศึกษาความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) อย่างเป็นระบบเพื่อจัดลำดับความสำคัญขององค์ประกอบต่างๆ ตามความต้องการที่แท้จริงของผู้ปฏิบัติในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา การขาดข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index: PNI modified) ทำให้ไม่ทราบว่าควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบใดเป็นลำดับแรกเมื่อนำไปปฏิบัติในบริบทที่มีทรัพยากรจำกัด

ประการที่ห้า แม้งานวิจัยในระดับนานาชาติจะชี้ให้เห็นประสิทธิผลของการบริหารแบบมีส่วนร่วมต่อความปลอดภัยในโรงเรียนชนบท (Johnson et al., 2022; Garcia et al., 2022) แต่ยังขาดการปรับประยุกต์และพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะและความซับซ้อนที่แตกต่างจากโรงเรียนชนบทในประเทศอื่น

ประการสุดท้าย งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาหรือเอกสารวิเคราะห์ (นิพนธ์ สิริวิทย์, 2565; ชูชาติ พ่วงสมจิ, 2567) ขาดการพัฒนาารูปแบบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงพร้อมทั้งขาดการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ปฏิบัติ ส่งผลให้องค์ความรู้ที่มีอยู่ยากต่อการนำไปใช้ในทางปฏิบัติ

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว การศึกษาความต้องการจำเป็นการแก้ไขปัญหาความปลอดภัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการในลักษณะบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนร่วมรับผิดชอบและดำเนินการอย่างเป็นระบบจึงเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างความปลอดภัยให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืน ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อการศึกษาความต้องการจำเป็นขององค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาความต้องการจำเป็นขององค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัย จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 วิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมในการบริหารสถานศึกษาแต่ละองค์ประกอบ

1.3 สังเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2. การศึกษาองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ ดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้รักษาราชการแทนผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือ เจ้าหน้าที่รับผิดชอบด้านความปลอดภัย ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 540 แห่ง โดยการคำนวณจากสูตร ของยามาเน (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น (Confidence Interval) 95% ความคลาดเคลื่อน (e) $\pm 5\%$ โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และและ หัวหน้างานความปลอดภัยและกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 540 คน การสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2545)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

2.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิด ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีข้อคำถามที่บ่งชี้ถึงคุณลักษณะของการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
- 3) นำแบบสอบถามที่ได้พัฒนาขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 ได้ข้อคำถาม จำนวน 54 ข้อ นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้รักษาราชการแทนผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบด้านความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 30 โรงเรียน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.892
- 4) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างจำนวน 500 คน โดยการส่งแบบสอบถามทาง Google form โดยได้รับการตอบแบบสอบถามจำนวน 413 คน คิดเป็นแบบตอบรับร้อยละ 72.4

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ และร้อยละ
- 2) ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มีเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด. 2560, 56) มีดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง	เห็นด้วย	อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50 หมายถึง	เห็นด้วย	อยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50 หมายถึง	เห็นด้วย	อยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50 หมายถึง	เห็นด้วย	อยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50 หมายถึง	เห็นด้วย	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.5 การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis)

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) เพื่อค้นหาโครงสร้างแฝงและจัดกลุ่มตัวแปรสังเกตได้เข้าสู่องค์ประกอบหลัก โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีสกัดตัวประกอบภาพพจน์ (Image Factor Analysis Method) เนื่องจาก

1) ความเหมาะสมกับลักษณะข้อมูล วิธีนี้เหมาะสำหรับข้อมูลที่เป็นตัวแปรแฝง (Latent Variables) ที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง เช่น การมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร หรือการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความปลอดภัยลดผลกระทบของความคลาดเคลื่อนในการวัด วิธีนี้แยกความแปรปรวนที่เป็นข้อผิดพลาดในการวัดออกจากความแปรปรวนที่แท้จริงของตัวประกอบ ทำให้ได้องค์ประกอบที่สะอาดและมีความหมายชัดเจนขึ้น (Gorsuch, 1983) ให้ค่าประมาณองค์ประกอบที่เสถียร เมื่อเทียบกับวิธีอื่น ๆ เช่น Principal Component Analysis (PCA) ที่อาจรวมความแปรปรวนข้อผิดพลาดเข้าไปด้วย วิธี Image Factor Analysis ให้ผลลัพธ์ที่เชื่อถือได้มากกว่า โดยเฉพาะเมื่อมีตัวแปรจำนวนมาก (Tabachnick & Fidell, 2019)

ผู้วิจัยเลือกใช้การหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax) เนื่องจาก

(1) สร้างโครงสร้างที่เรียบง่ายและตีความได้ชัดเจน วิธีแวนริแมกซ์ทำให้แต่ละตัวแปรมีน้ำหนักสูงในองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง และมีน้ำหนักต่ำในองค์ประกอบอื่น ๆ (Simple Structure) ทำให้ง่ายต่อการตีความและตั้งชื่อองค์ประกอบ (Kaiser, 1958)

(2) สมมติฐานความเป็นอิสระขององค์ประกอบ การหมุนแกนแบบมุมฉากสมมติว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กัน (Uncorrelated) ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของการวิจัยที่มองว่าแต่ละองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีลักษณะเฉพาะและแยกจากกันได้อย่างชัดเจน

(3) เป็นวิธีที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ วิธีแวนริแมกซ์เป็นมาตรฐานในการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบในงานวิจัยด้านการศึกษาและการบริหาร ทำให้ผลการวิจัยสามารถเปรียบเทียบกับงานวิจัยอื่นได้ (Hair et al., 2019)

ขั้นตอนการวิเคราะห์

1) ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูล โดยใช้ค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) และ Bartlett's Test of Sphericity เพื่อยืนยันว่าข้อมูลเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบ

2) สกัดองค์ประกอบเบื้องต้น ด้วยวิธี Image Factor Analysis โดยใช้เกณฑ์ค่าไอเกน (Eigenvalue) มากกว่าหรือเท่ากับ 1 และพิจารณา Scree Plot เพื่อกำหนดจำนวนองค์ประกอบที่เหมาะสม

3) หมุนแกนด้วยวิธีแวนดิเยอร์ เพื่อให้ได้โครงสร้างที่ชัดเจนและตีความได้ง่าย

4) ตรวจสอบคุณภาพของแต่ละองค์ประกอบ โดยพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loadings) ความแปรปรวนที่อธิบายได้ (Variance Explained) และความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency)

2.5 เกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกองค์ประกอบที่สำคัญ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การตัดสินใจในการคัดเลือกองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1) เกณฑ์จำนวนตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบ องค์ประกอบที่ได้รับการคัดเลือกต้องมีตัวแปรสังเกตได้อย่างน้อย 3 ตัวขึ้นไป เนื่องจากการมีตัวแปรอย่างน้อย 3 ตัวช่วยให้องค์ประกอบมีความมั่นคงและสามารถตีความได้ชัดเจน หากมีตัวแปรน้อยกว่า 3 ตัว อาจเกิดปัญหา Under-identification และไม่สามารถประมาณค่าพารามิเตอร์ได้อย่างแม่นยำ (Costello & Osborne, 2005; Hair et al., 2019)

2) เกณฑ์น้ำหนักองค์ประกอบของแต่ละตัวแปร (Factor Loading) ตัวแปรจะถูกรวมอยู่ในองค์ประกอบใดต้องมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ≥ 0.50

2.1) ค่าน้ำหนัก 0.50 แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้มีความแปรปรวนร่วมกับองค์ประกอบอย่างน้อย 25% ($0.50^2 = 0.25$) ซึ่งถือว่ามีความสำคัญทางปฏิบัติ (Practically Significant)

2.2) เกณฑ์นี้สอดคล้องกับคำแนะนำของ Tabachnick and Fidell (2019) ที่ระบุว่าสำหรับกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ ($N > 300$) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่ามีความสำคัญเพียงพอ

2.3) การใช้เกณฑ์ที่เข้มงวดนี้ช่วยให้ได้องค์ประกอบที่มีคุณภาพสูงและลดความซับซ้อนในการตีความ

3) เกณฑ์ค่าไอเกน (Eigenvalue) องค์ประกอบที่ได้รับการคัดเลือกต้องมีค่าไอเกน (Eigenvalue) ≥ 1.00

3.1) เกณฑ์ Kaiser Criterion (Kaiser, 1960) ระบุว่าองค์ประกอบที่มีค่าไอเกนน้อยกว่า 1 อธิบายความแปรปรวนได้น้อยกว่าตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัว จึงไม่มีประโยชน์ในการลดมิติของข้อมูล

3.2) ค่าไอเกนที่มากกว่าหรือเท่ากับ 1 แสดงว่าองค์ประกอบนั้นสามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลได้อย่างมีนัยสำคัญ

3.3) เกณฑ์นี้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Gorsuch, 1983; Field, 2018)

2.6 การตั้งชื่อและให้ความหมายองค์ประกอบ ผู้วิจัยดำเนินการตั้งชื่อและให้ความหมายองค์ประกอบแต่ละตัวอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1) พิจารณาตัวแปรสังเกตได้ในแต่ละองค์ประกอบ โดยเฉพาะตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด (สามารถอันดับแรก) เพื่อเข้าใจเนื้อหาขององค์ประกอบ

2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์และความหมายร่วม ของตัวแปรทั้งหมดในองค์ประกอบ เพื่อค้นหาแก่นกลางของแนวคิด

3) เปรียบเทียบกับทฤษฎีและวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องและความถูกต้องทางทฤษฎี

4) ตั้งชื่อที่กระชับและสื่อความหมาย โดยใช้คำศัพท์ที่เป็นที่ยอมรับในวงการวิชาการ และสามารถเข้าใจได้ง่ายสำหรับผู้ปฏิบัติ

การเลือกใช้วิธีสกัดตัวประกอบภาพพจน์และการหมุนแกนแบบแวนิแมกซ์ พร้อมกับเกณฑ์การตัดสินใจที่เข้มงวดตามมาตรฐานสากล ช่วยให้การวิจัยครั้งนี้ได้องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยที่มีความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) สูง สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยนำองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณายืนยันให้คำแนะนำเพิ่มเติมในแต่ละองค์ประกอบ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และ

แนวทางการนำองค์ประกอบไปใช้ในการบริหารจัดการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วนำแบบแบบตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบที่สมบูรณ์แล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบ และนำผลการตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

4. ศึกษาความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) เพื่อการพัฒนาองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

4.1 ประชากรได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในปีงบประมาณ 2568 จำนวน 4877 โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้รักษาราชการแทนผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือ เจ้าหน้าที่รับผิดชอบด้านความปลอดภัย จำนวน 362 คน (ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นคนละกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์องค์ประกอบ) สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2562)

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามภูมิภาค จำนวน 4877 โรงเรียน และ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 362 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ภาค	จำนวน โรงเรียนขยายโอกาส	ร้อยละ	กลุ่มตัวอย่าง (โรงเรียนขยายโอกาส)
เหนือ	1,012	20.75	75
กลาง	1,085	22.25	81
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,846	37.85	137
ใต้	742	15.22	55
ตะวันออก	112	2.30	8
ตะวันตก	80	1.64	6
รวม	4877	100	362

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบสอบถามสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/ สภาพที่คาดหวัง ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/ สภาพที่คาดหวัง ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/ สภาพที่คาดหวัง ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/ สภาพที่คาดหวัง ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/ สภาพที่คาดหวัง ในระดับน้อยที่สุด

4.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1) ร่างแบบสอบถามศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2) นำร่างแบบสอบถามศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่ได้ปรับปรุงและพัฒนาตามคำแนะนำ หลังจากนั้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถาม โดยกำหนดเกณฑ์ค่า IOC ไว้ที่มากกว่า 0.50 ขึ้นไป ซึ่งพบว่า แบบสอบถามมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 ปรับปรุงแบบสอบถาม ตามคำแนะนำ และขอเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

3) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้รักษาราชการแทนผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือ เจ้าหน้าที่รับผิดชอบด้านความปลอดภัย จำนวน 30 โรงเรียน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.969

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างจำนวน 362 คน โดยทาง Google form ได้รับการตอบแบบสอบถามจำนวน 362 คน คิดเป็นร้อยละ 100

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

2) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โดยใช้วิธี Priority Needs Index แบบปรับปรุง (PNI_{modified}) (สุวิมล ว่องวานิช, 2562)

3) การคัดเลือกหัวข้อที่จะนำมาสร้างรูปแบบ ผู้วิจัยเลือกข้อที่มีค่า PNI_{modified} รายข้อมากกว่าหรือเท่ากับค่า PNI_{modified} รายด้าน ผู้วิจัยนำผลที่ได้มาสรุปความหมายขององค์ประกอบที่เกิดจากความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีจำนวน 6 องค์ประกอบ คือ

1.1 ด้านการตัดสินใจร่วมกัน (Shared Decision Making) หมายถึง การสร้างกระบวนการตัดสินใจที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาและตัดสินใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของโรงเรียน ผ่านการประชุมสถานักเรียน คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ และการลงคะแนนเสียงในประเด็นสำคัญ เพื่อให้ทุกฝ่ายรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของการตัดสินใจ

1.2 ด้านการสร้างทีมงานและวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน (Team Building and Collaborative Culture) หมายถึง การพัฒนาทีมงานที่มีความหลากหลายทางทักษะและประสบการณ์ ประกอบด้วยผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และตัวแทนชุมชน ที่ทำงานร่วมกันด้วยความเคารพ ไว้วางใจ และมีเป้าหมายเดียวกันในการสร้างความปลอดภัย พร้อมทั้งสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการแบ่งปันความรู้ การเรียนรู้จากข้อผิดพลาด และการสนับสนุนซึ่งกันและกัน

1.3 ด้านการมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน (Shared Vision and Goals) หมายถึง การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจนในการสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยมีการระบุเป้าหมายเฉพาะสำหรับความปลอดภัยทางกายภาพ ทางสังคม ทางจิตใจ และทางไซเบอร์ ที่สามารถวัดผลและประเมินผลได้มีการสื่อสารวิสัยทัศน์ให้ทุกฝ่ายเข้าใจและยึดถือเป็นหลักในการปฏิบัติงาน

1.4 ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Network Collaboration) หมายถึง การสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานีตำรวจ โรงพยาบาล หน่วยงานด้านสวัสดิการสังคม และองค์กรภาคเอกชน เพื่อสนับสนุน

การดำเนินงานด้านความปลอดภัยในโรงเรียนรวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทรัพยากร และการสร้างระบบสนับสนุนที่ครอบคลุมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร (Participation in Administrative Process) หมายถึง การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหาร ตั้งแต่การวางแผนยุทธศาสตร์ความปลอดภัย การจัดสรรทรัพยากร การออกแบบกิจกรรมและโครงการ การปฏิบัติงานตามแผนการติดตามและประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข โดยมีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้เหมาะสมกับบทบาทและความสามารถของแต่ละฝ่าย

1.6 ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication) หมายถึง การพัฒนาระบบสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเข้าถึงได้ง่าย ผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น การประชุม จดหมายข่าว เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน และสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายความปลอดภัย รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และสร้างความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาส

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis) ได้ 6 องค์ประกอบ 50 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ด้านการตัดสินใจร่วมกัน 2) ด้านการสร้างทีมงานและวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน 3) ด้านการมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน 4) ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 5) ด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร และ 6) ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 6 ด้าน

อันดับ	องค์ประกอบ	จำนวนตัวบ่งชี้	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ	ค่าความแปรปรวนของตัวแปร
1	ด้านการตัดสินใจร่วมกัน	12	.887 - .610	27.026
2	ด้านการสร้างทีมงานและวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน	8	.949 - .822	14.707
3	ด้านการมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน	8	.948 - .680	10.100
4	ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ	8	.739 - .759	8.508
5	ด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร	8	.937- .579	7.688
6	ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	6	.920-.874	7.070
รวม		50	-	-

สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร เป็นพื้นฐานสำคัญของการดำเนินรูปแบบ เพราะการเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของการบริหาร ทำให้เกิดความร่วมมือ ความโปร่งใส และความรับผิดชอบร่วมกัน ส่งผลให้การสร้างความปลอดภัยครอบคลุมทั้งนักเรียน ครู บุคลากร และสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา

2.2 ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การเชื่อมโยงหน่วยงานภายในและภายนอก เช่น ชุมชน อปท. หน่วยความปลอดภัย องค์กรเอกชน ทำให้เกิดการสนับสนุนด้านทรัพยากร บุคลากร และองค์ความรู้ ช่วยให้การจัดการความปลอดภัยมีความเข้มแข็งและยั่งยืนมากขึ้น

2.3 ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม การกำหนดเป้าหมายเดียวกันในเรื่องความปลอดภัยช่วยให้บุคลากรทุกฝ่ายมองไปในทิศทางเดียวกัน เกิดความเข้าใจร่วม การทุ่มเทร่วม และทำให้การดำเนินงานสอดคล้องเป็นระบบ สามารถขับเคลื่อนรูปแบบได้อย่างต่อเนื่อง

2.4 ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร และแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง ชัดเจน และทันเวลา ทำให้ทุกฝ่ายรับรู้ข้อมูลความปลอดภัยร่วมกัน ลดความผิดพลาด และเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว

2.5 ด้านการตัดสินใจร่วมกัน กระบวนการตัดสินใจที่เปิดกว้างและรับฟังความคิดเห็นหลากหลายมิติทำให้ได้ข้อสรุปที่รอบด้านและเหมาะสมกับบริบทจริงของโรงเรียน อีกทั้งยังก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมในนโยบายและมาตรการด้านความปลอดภัย

2.6 ด้านการสร้างทีมงานและวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน การทำงานเป็นทีมที่เข้มแข็งและมีวัฒนธรรมร่วมมือ ทำให้บุคลากรเกื้อหนุนกัน แบ่งปันความรู้ รับผิดชอบร่วม และช่วยกันแก้ปัญหาความปลอดภัยอย่างสอดคล้องประสาน เป็นพลังสำคัญที่ทำให้รูปแบบสามารถขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3. ผลการตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่าค่าความถี่และค่าร้อยละผลการตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ ความถี่เท่ากับ 6 คิดเป็นร้อยละ 100 คือ ด้านการคิดแก้ปัญหาเชิงวิพากษ์ และด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต ความถี่เท่ากับ 4 คิดเป็นร้อยละ 80 คือ ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง และ ด้านระบบจัดการการเรียนรู้ ความถี่เท่ากับ 3 คิดเป็นร้อยละ 60 ด้านการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าความถี่และค่าร้อยละผลการตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อ สร้างความปลอดภัยของ โรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา	ผู้ทรงคุณวุฒิ					ความถี่	ร้อยละ
	1	2	3	4	5		
1. ด้านการมีส่วนร่วมใน กระบวนการบริหาร	✓	✓	✓	✓	✓	5	100
2. ด้านการสร้างเครือข่ายความ ร่วมมือ	✓	✓	✓	✓	✓	5	100
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม	✓	✓	✓	✓		4	80
4. ด้านการสื่อสารอย่างมี ประสิทธิภาพ	✓	✓	✓	✓	✓	5	100
5. ด้านการตัดสินใจร่วมกัน	✓		✓	✓	✓	4	80
6. ด้านการสร้างทีมงานและ วัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน	✓			✓	✓	3	60

4. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) เพื่อการพัฒนางค์ประกอบ
การบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
พบว่า ค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นในการการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความ
ปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเรียงลำดับค่าดัชนีลำดับความต้องการ
จำเป็น จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร (PNI_{modified} =
0.253) ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (PNI_{modified} = 0.244) ด้านการมีวิสัยทัศน์และ
เป้าหมายร่วมกัน (PNI_{modified} = 0.243) ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (PNI_{modified} = 0.215) 5) ด้านการตัดสินใจร่วมกัน (PNI_{modified} = 0.214) และ ด้านการสร้าง
ทีมงานและวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน (PNI_{modified} = 0.204) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) และดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่คาดหวัง			$PNI_{modified}$	ลำดับ $PNI_{modified}$
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร	3.86	0.69	มาก	4.84	0.38	มากที่สุด	0.253	1
2. ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ	3.86	0.69	มาก	4.80	0.42	มากที่สุด	0.244	2
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน	3.85	0.70	มาก	4.79	0.43	มากที่สุด	0.243	3
4. ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	3.95	0.71	มาก	4.80	0.42	มากที่สุด	0.215	4
5. ด้านการตัดสินใจร่วมกัน	3.95	0.71	มาก	4.79	0.42	มากที่สุด	0.214	5
6. ด้านการสร้างทีมงานและวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน	3.94	0.70	มาก	4.74	0.46	มากที่สุด	0.204	6
รวมทุกด้าน	3.90	0.70	มาก	4.79	0.42	มากที่สุด	0.228	

อภิปรายผล

การศึกษาความต้องการจำเป็นขององค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร เป็นองค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นในระดับค่อนข้างสูง ($PNI_{modified} = 0.253$) สะท้อนให้เห็นว่าการบริหาร

แบบมีส่วนร่วมเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความปลอดภัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบในทุกขั้นตอนของการบริหาร ตั้งแต่การวางแผน การกำหนดนโยบาย การจัดสรรทรัพยากร การดำเนินงาน ตลอดจนการติดตามและประเมินผล พร้อมทั้งมีการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก โดยเฉพาะด้านสาธารณสุขและความปลอดภัย ซึ่งช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพและความต่อเนื่องของระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารัง จันฤทธิ (2567) ซึ่งพบว่ากระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความเป็นไปได้และมีประโยชน์ในระดับมากที่สุด โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในกระบวนการบริหารเพื่อสร้างการสนับสนุนอย่างเป็นระบบ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ พชภู นรสิงห์ และคณะ (2568) ที่ชี้ให้เห็นว่าการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีประสิทธิภาพสูง เมื่ออาศัยความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัยอย่างรอบด้าน นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สุวิมล ตรีภพ (2565) และ พรทิพย์ สุวรรณภูมิ (2564) ที่ระบุว่า การบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การจัดองค์กร การนำไปสู่การปฏิบัติ และการประเมินผล รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอกเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของระบบความปลอดภัยในระดับนานาชาติ สอดคล้องกับ Johnson et al. (2022) พบว่าโรงเรียนที่ใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการด้านความปลอดภัยสามารถลดอุบัติเหตุและเหตุรุนแรงลงอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเทียบกับโรงเรียนที่ใช้การบริหารแบบรวมศูนย์ ขณะที่ Garcia et al. (2022) ชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการออกแบบและดำเนินมาตรการด้านความปลอดภัยช่วยลดอุบัติเหตุและส่งเสริมความยั่งยืนของโครงการในระยะยาว ผลการวิจัยเหล่านี้สนับสนุนข้อค้นพบของการศึกษาคั้งนี้ว่า การมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาระบบความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 2 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เป็นองค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นในระดับค่อนข้างสูง (PNI modified = 0.244) สะท้อนให้เห็นว่าการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น เป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างระบบความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยการเปิด

โอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม ช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความรับผิดชอบร่วมกัน และการแบ่งบทบาทหน้าที่ด้านความปลอดภัยอย่างชัดเจนและเป็นธรรม พร้อมทั้งมีกลไกในการส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย ใจดี (2565) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนขยายโอกาสควรเน้นการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับความรู้สมัยใหม่ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ สุวรรณภูมิ (2564) และ วิชชุดา ทรรษาจารย์พันธ์ (2564) ที่พบว่า การสร้างเครือข่ายความปลอดภัยระหว่างโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานภายนอก เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของระบบความปลอดภัยและส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม ขณะเดียวกัน งานวิจัยของ ประภาพร สุขพูล (2563) ระบุว่า การบริหารความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในโรงเรียนขยายโอกาสจำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การระบุความเสี่ยงจนถึงการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ในระดับนานาชาติ งานวิจัยของ Johnson et al. (2022) พบว่า โรงเรียนชนบทที่ใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนสามารถลดอุบัติเหตุและเหตุรุนแรงได้อย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ Yamamoto and Takahashi (2022) ชี้ให้เห็นว่าเครือข่ายความร่วมมือช่วยเสริมสร้างความยืดหยุ่นของโรงเรียนในพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ และทำให้โรงเรียนสามารถทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ งานวิจัยของ Rodriguez-Fernandez et al. (2022; 2023) สนับสนุนว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานสาธารณสุข หน่วยงานด้านความมั่นคง และองค์กรภาคประชาสังคม มีส่วนสำคัญในการป้องกันปัญหาเสพติดในสถานศึกษา โดยเฉพาะเมื่อเปิดโอกาสให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีบทบาทร่วมกันในการออกแบบและดำเนินกิจกรรม ส่งผลให้มาตรการด้านความปลอดภัยเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้อย่างชัดเจน

องค์ประกอบที่ 3 การมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน เป็นองค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นในระดับค่อนข้างสูง (PNI modified = 0.243) สะท้อนให้เห็นว่าการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายด้านความปลอดภัยของสถานศึกษาอย่างชัดเจนและสอดคล้องกับนโยบายด้านการศึกษาและความปลอดภัยในระดับชาติและท้องถิ่น มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนการบริหารจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะ

การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับทิศทาง เป้าประสงค์ และคุณค่าของการดำเนินงานด้านความปลอดภัยให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ทั้งนี้ การปรับรูปแบบและช่องทางการสื่อสารให้เหมาะสมกับบริบทและศักยภาพของกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนการมีกลไก ทบทวนและพัฒนาวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่อง ช่วยให้การดำเนินงานด้านความปลอดภัยมีความ ยืดหยุ่นและยั่งยืน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Anderson and Miller (2565) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของนักเรียน ครู และผู้ปกครองในการกำหนดนโยบายและแนว ปฏิบัติด้านความปลอดภัย ช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมด้านความปลอดภัยอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ งานวิจัยเชิงนานาชาติของ Paci-Green et al. (2020) และกรอบแนวคิดของ Save the Children (2560) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ประเทศและสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานรัฐ โรงเรียน และชุมชน มีความก้าวหน้าในการพัฒนาแผนความปลอดภัย แบบบูรณาการ และสามารถสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะใน บริบทของความเสี่ยงและภัยพิบัติ ขณะเดียวกัน งานวิจัยของ Partnership for the Future of Learning (2018) และ Toikka and Tarnanen (2024) สนับสนุนว่าการพัฒนาวิสัยทัศน์ ร่วมภายใต้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงภาวะผู้นำ การ กระจายความรับผิดชอบ และการทำงานร่วมกันของโรงเรียนกับชุมชน โดยวิสัยทัศน์ร่วม สามารถใช้เป็นกรอบในการตัดสินใจ จัดลำดับความสำคัญ และขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนใน ระยะยาว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Huffman (2003) ที่ระบุว่า การมีค่านิยมและ วิสัยทัศน์ร่วมเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLCs) และการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 4 การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นองค์ประกอบที่มีความต้องการ จำเป็นในระดับค่อนข้างสูง (PNI modified = 0.215) สะท้อนให้เห็นว่าการสื่อสารที่ชัดเจน เปิดกว้าง และต่อเนื่อง เป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างและคงไว้ซึ่งเครือข่ายความร่วมมือด้าน ความปลอดภัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยสถานศึกษาที่มีระบบการสื่อสารที่มี ประสิทธิภาพจะเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงข้อมูล แสดงความคิดเห็น และเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานได้อย่างเสมอภาค ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมใน การออกแบบ พัฒนา และขับเคลื่อนกิจกรรมด้านความปลอดภัยอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ การ ประเมินผล ทบทวน และปรับปรุงกระบวนการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอ ช่วยเพิ่มความโปร่งใส ความเชื่อมั่น และความยั่งยืนของการดำเนินงาน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ

สุวิมล ตรีภพ (2565) และ นิตยา แสงสว่าง (2564) ที่ชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการบริหารความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากช่วยเชื่อมโยงการทำงานของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ งานวิจัยของ วิชชุดา ทรราชจารุพันธ์ (2564) ยังพบว่า การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ด้านความปลอดภัยที่เหมาะสมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับความปลอดภัยในสถานศึกษา ในระดับนานาชาติ งานวิจัยของ Johnson et al. (2022) ชี้ว่าการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้การบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนชนบทประสบความสำเร็จ ขณะที่ Chen and Wong (2022) และ Kim and Park (2022) พบว่าการออกแบบระบบการสื่อสารที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครองได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลและบริบทพหุวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่เน้นว่าการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพเป็นฐานสำคัญของการสร้างความร่วมมือและความปลอดภัยในสถานศึกษาอย่างยิ่ง

องค์ประกอบที่ 5 การตัดสินใจร่วมกัน เป็นองค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นในระดับค่อนข้างสูง (PNI modified = 0.214) สะท้อนให้เห็นว่าการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจด้านความปลอดภัย มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาความร่วมมือกับองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนทรัพยากร ความรู้ และเทคโนโลยีด้านความปลอดภัย ควบคู่กับการมีระบบสนับสนุนภายในที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายภายนอกอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การช่วยเหลือนักเรียนในสถานการณ์ปกติและเร่งด่วนเป็นไปอย่างรวดเร็วและครอบคลุม นอกจากนี้ การสื่อสารวิสัยทัศน์และเป้าหมายด้านความปลอดภัยให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน ประกอบกับระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและกลไกการประสานงานที่ชัดเจน ช่วยเอื้อให้การตัดสินใจร่วมกันเป็นไปอย่างมีคุณภาพและได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุชาติ ธมฺมาโกโม (ปิตี) (2561) ที่ชี้ให้เห็นว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมซึ่งเน้นการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมติดตามผล เป็นฐานสำคัญของการบริหารองค์กรให้เกิดประสิทธิผลและความยั่งยืน ขณะเดียวกัน งานวิจัยของ นางลักขณ์ เรือนทอง (2563) สนับสนุนว่าบริบทเฉพาะของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือ จำเป็นต้องอาศัยการตัดสินใจร่วมกันเพื่อให้การบริหารจัดการสอดคล้องกับ

สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและความปลอดภัยของสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 6 การสร้างทีมงานและวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน มีค่าความ ต้องการจำเป็นต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับองค์ประกอบอื่น (PNI modified = 0.204) อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบดังกล่าวยังคงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการประสานงาน การทำงานเป็นทีม และการกำหนดวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันในพื้นที่ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านความปลอดภัยอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ ทุกภาคส่วนได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมอย่าง เท่าเทียมในกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์ด้านความปลอดภัย โดยมีการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด เครื่องมือวัดผล และเกณฑ์ความสำเร็จที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ควบคู่กับการกระจาย อำนาจการตัดสินใจด้านความปลอดภัยให้แก่ตัวแทนจากทุกภาคส่วนอย่างเหมาะสม ซึ่งเอื้อต่อ การสร้างความเป็นเจ้าของร่วมและความยั่งยืนในการดำเนินงาน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้อง กับงานวิจัยของ นิตยา แสงสว่าง (2564) ที่ระบุว่า ปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการบริหาร ความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร การสร้าง วัฒนธรรมองค์กรด้านความปลอดภัย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง โดยโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จมีการบูรณา การแนวคิดการมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการบริหาร ตั้งแต่การวางแผน การจัดองค์กร การนำ และการควบคุม นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชุดา หารษาจารย์พันธ์ (2564) ซึ่ง พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับความปลอดภัยในสถานศึกษา โดยเฉพาะการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยร่วมกัน การทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วม ของทุกภาคส่วน ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานด้านความปลอดภัยเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและเกิด ประโยชน์โดยตรงต่อนักเรียน

การอภิปรายเชิงวิพากษ์

แม้ว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะนำเสนอรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้าง ความปลอดภัยที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบและมีหลักฐานเชิงประจักษ์สนับสนุน แต่ยังมี ข้อจำกัดสำคัญที่ควรพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งทางวิชาการและการนำไป ประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

1. ข้อจำกัดด้านระเบียบวิธีวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ซึ่งไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุได้อย่างชัดเจน ยังไม่สามารถยืนยันว่าการนำรูปแบบไปใช้จริงจะส่งผลต่อการลดอุบัติเหตุหรือเพิ่มความปลอดภัยในทางปฏิบัติ นอกจากนี้ การตอบแบบสอบถามผ่าน Google Form อาจสร้างอคติในการคัดเลือกตัวเอง โดยผู้บริหารที่มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีมีแนวโน้มตอบมากกว่า ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างอาจไม่สะท้อนความหลากหลายของโรงเรียนขยายโอกาสทั้งหมด แบบสอบถามที่เป็นการรายงานตนเองอาจมีอคติในการตอบสนองที่พึงประสงค์ทางสังคม และการใช้ค่า PNI modified เพียงอย่างเดียวอาจไม่สะท้อนความซับซ้อนของความต้องการที่แท้จริงในแต่ละบริบท

2. ข้อจำกัดด้านบริบทและการนำไปใช้ ความหลากหลายของบริบท โรงเรียนขนาดเล็กอาจมีความท้าทายในการสร้างคณะทำงานหลากหลายภาคส่วน โรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลอาจประสบปัญหาด้านการเข้าถึงเครือข่ายและหน่วยงานสนับสนุน ทรัพยากรที่จำกัด การนำรูปแบบไปใช้ต้องการงบประมาณ เวลา และบุคลากรที่อาจเกินศักยภาพของโรงเรียนบางแห่ง วัฒนธรรมองค์กร การเปลี่ยนจากการบริหารแบบรวมศูนย์สู่แบบมีส่วนร่วมอาจเผชิญความต้านทาน และหากผู้บริหารขาดวิสัยทัศน์หรือความมุ่งมั่น รูปแบบอาจถูกนำไปใช้เพียงเชิงพิธีการ

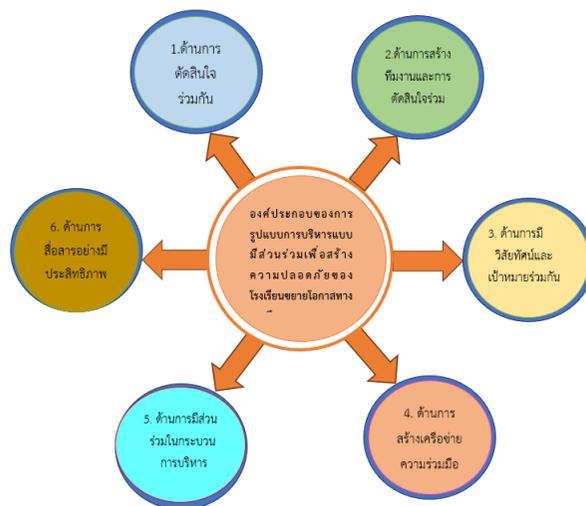
3. ข้อจำกัดด้านการวัดผลและประเมินผล การวิจัยยังไม่ได้กำหนดตัวชี้วัดความปลอดภัยที่เป็นรูปธรรมเพื่อติดตามและประเมินผล การศึกษาแบบ Cross-sectional ไม่สามารถติดตามการเปลี่ยนแปลงตามเวลา ในขณะที่การสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยต้องใช้เวลาหลายปี

4. เงื่อนไขความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้ ภาวะผู้นำและความพร้อมองค์กร ต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทักษะการสื่อสารและอำนวยความสะดวก ความมุ่งมั่นในการกระจายอำนาจ และวัฒนธรรมการเรียนรู้ทรัพยากรและการสนับสนุน ต้องมีงบประมาณเพียงพอ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร ความยืดหยุ่นในการปรับใช้ นโยบายสนับสนุนที่ชัดเจน และการลดภาระงานที่ไม่จำเป็น ชุมชนและเครือข่ายต้องมีความเข้าใจและเห็นคุณค่า ความพร้อมสละเวลาและทรัพยากร ความไว้วางใจ หน่วยงานภายนอกที่เข้มแข็ง และกลไกประสานงานที่ชัดเจน การปรับใช้ตามบริบท ต้องวิเคราะห์บริบทเฉพาะ ปรับแต่งให้เหมาะสม เริ่มจากองค์ประกอบที่พร้อม และเรียนรู้ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

5. ความเสี่ยงและแนวทางจัดการการมีส่วนร่วมที่ไม่สมดุล: อาจมีกลุ่มครอบงำการตัดสินใจหรือการมีส่วนร่วมเป็นเพียงพิธีการ จัดการโดย กำหนดกติกาชัดเจน สร้างพื้นที่ปลอดภัยแสดงความคิดเห็น และมีกลไกถ่วงดุลอำนาจ การตัดสินใจล่าช้า จัดการโดยกำหนดขอบเขตการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม มีกลไกตัดสินใจฉุกเฉิน และสร้างความชัดเจนในบทบาท

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ได้สร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ที่ไม่เคยปรากฏในงานวิจัยก่อนหน้านี้ คือ รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่ได้รับการพัฒนาและยืนยันจากข้อมูลเชิงประจักษ์ผ่านกระบวนการวิจัยที่เข้มข้น 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 54 ตัวบ่งชี้ โดยเรียงตามลำดับความต้องการจำเป็น (PNI modified) ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร (PNI modified = 0.253) 2) ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (PNI modified = 0.244) 3) ด้านการมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน (PNI modified = 0.243) 4) ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (PNI modified = 0.215) 5) ด้านการตัดสินใจร่วมกัน (PNI modified = 0.214) 6) ด้านการสร้างทีมงานและวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน (PNI modified = 0.204) และเขียนเป็นแผนภาพได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ศึกษาความต้องการจำเป็นขององค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ดำเนินการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การทบทวนวรรณกรรม การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจจากกลุ่มตัวอย่าง 210 คน การตรวจสอบยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI modified) จากกลุ่มตัวอย่าง 362 คน ผลการวิจัยพบว่า มี 6 องค์ประกอบ 54 ตัวบ่งชี้ เรียงตามความต้องการจำเป็น คือ 1) การมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร (PNI = 0.253) 2) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (PNI = 0.244) 3) การมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน (PNI = 0.243) 4) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (PNI = 0.215) 5) การตัดสินใจร่วมกัน (PNI = 0.214) และ 6) การสร้างทีมงานและวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน (PNI = 0.204) โดยสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก (M = 3.90) และสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด (M = 4.79) ผลการตรวจสอบยืนยันมีความเหมาะสมร้อยละ 60-100 องค์ประกอบทั้งหมดมีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบความปลอดภัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างยั่งยืน **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายและแนวทางการสร้างความปลอดภัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ สนับสนุนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีต่าง ๆ และบูรณาการแนวคิดการบริหารตามกรอบ 7S Model เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบความปลอดภัยของสถานศึกษา **ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้** ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน โดยเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีบทบาทในกระบวนการบริหารอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งพัฒนาระบบการสื่อสาร การตัดสินใจร่วมกัน และการสร้างวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมภายในสถานศึกษา **ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต** ควรมีการวิจัยติดตามผลระยะยาว (Longitudinal Study) เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจทางจิตใจของนักเรียน และความเชื่อมั่นของชุมชน รวมถึงการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เพื่อยืนยันความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบทั้ง 6 ด้านกับผลลัพธ์ด้านความปลอดภัย การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อทำความเข้าใจกลไกการทำงานและปัจจัยแห่งความสำเร็จในบริบทที่หลากหลาย และการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรม เครื่องมือดิจิทัล และแนวทางการขยายผลในระดับระบบการศึกษาอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนเสมอภาคทางการศึกษา. (2562). สถานการณ์และบทบาทของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- ชูชาติ พ่วงสมจิ. (2567). การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. วารสารวิชาการการบริหารการศึกษา, 17(1), 45-62.
- อึ้ง จันทสิทธิ์. (2567). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยในโรงเรียน. วารสารวิชาการทางการศึกษา, 25(2), 112-128.
- นงลักษณ์ เรือนทอง. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคเหนือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และ รุ่งเรือง สุขภิรมย์. (2561). การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา. วารสารวิจัยทางการศึกษา, 13(3), 78-95.
- นิตยา แสงสว่าง. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคเหนือตอนบน. วารสารการบริหารการศึกษา, 11(2), 156-173.
- นิพนธ์ สิริวิทย์. (2565). ปัญหาและความท้าทายในการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. วารสารวิชาการการศึกษา, 22(4), 234-251.
- นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วม: แนวคิดและการประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาพร สุขพูล. (2563). การบริหารความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. วารสารบริหารการศึกษา, 10(1), 89-106.
- พชฎ นรสิงห์, สมชาย ใจดี, และวิชัย สุขสันต์. (2568). การบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. วารสารวิจัยทางการบริหารการศึกษา, 15(1), 67-84.
- พรทิพย์ สุวรรณภูมิ. (2564). การบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วม. วารสารศึกษาศาสตร์, 32(3), 145-162.

- พระมหาสุชาติ ธรรมกาโม (ปิติ). (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 13. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิชุดา ธรรมจารุพันธ์. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดลำปาง. วารสารการบริหารการศึกษา, 11(4), 201-218.
- ศิริชัย กาญจนवासี. (2562). การวิจัยทางการศึกษา: แนวคิด วิธีการ และการประยุกต์ใช้ (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาย ใจดี. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. วารสารวิจัยการศึกษา, 16(2), 178-195.
- สมพร เพชรสงค์. (2563). ผลของการบริหารแบบมีส่วนร่วมต่อความปลอดภัยในสถานศึกษา. วารสารการบริหารการศึกษา, 10(3), 123-140.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). รายงานสถานการณ์ความปลอดภัยในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- _____. (2567). นโยบายและแนวทางการเสริมสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- สุวิมล ตรีภพ. (2565). การบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษายุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ทางการศึกษา.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- Anderson, T., & Miller, R. (2022). Participatory approaches to school safety management. *Journal of Educational Administration*, 60(3), 345–360.
- Chen, L., & Wong, K. (2022). Communication systems and community participation in school safety. *International Journal of Educational Management*, 36(4), 512–528.

- Garcia, M., Lopez, J., & Santos, R. (2022). Community engagement and sustainable school safety initiatives. *Safety Science*, 148, Article 105641.
- Huffman, J. B. (2003). The role of shared values and vision in professional learning communities. *Educational Leadership*, 61(8), 52–57.
- Johnson, P., Smith, L., & Brown, A. (2022). Participatory school safety management in rural schools. *Journal of School Safety*, 18(2), 89–104.
- Kim, S., & Park, J. (2022). Cultural contexts and effective communication for school safety. *Asia Pacific Education Review*, 23(1), 75–88. <https://doi.org/10.1007/s12564-021-09745-2>
- Paci-Green, R., Varchetta, A., & McFarlane, K. (2020). Comprehensive school safety and disaster risk reduction. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 47, Article 101550.
- Partnership for the Future of Learning. (2018). Shared vision and collaborative leadership in schools. Author.
- Rodriguez-Fernandez, M., Gomez, A., & Ruiz, P. (2022). School–community networks for drug prevention. *Children and Youth Services Review*, 137, Article 106504.
- Rodriguez-Fernandez, M., Gomez, A., & Ruiz, P. (2023). Participatory safety management and sustainability in schools. *Journal of Community Psychology*, 51(2), 410–425.
- Save the Children. (2017). Comprehensive school safety framework. Author.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2019). *Using multivariate statistics* (7th ed.). Pearson.
- Toikka, T., & Tarnanen, M. (2024). Shared leadership and school–community collaboration. *Educational Management Administration & Leadership*, 52(1), 33–49.

Yamamoto, H., & Takahashi, K. (2022). School safety networks and resilience in disaster-prone areas. *International Journal of Disaster Risk Science*, 13(4), 567–580.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.